

**Valitus Espoon Kalajärvenkallion asemakaavan ja asemakaavan muutoksen hyväksymisestä**

**PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN**

Espoon kaupunginvaltuuston päätös 20 § (12.6.2017) Kalajärvenkallion (720 900) asemakaavan ja asemakaavan muutoksen hyväksymisestä.

**MUUTOKSENHAKIJAT**

Espoon ympäristöyhdistys ry, Espoo  
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Helsinki

**PROSESSIOSOITE**

Luonnonsuojeluasiantuntija Tapani Veistola  
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry  
Itälahdenkatu 22 b A  
00210 Helsinki  
Puhelin 0400 615 530  
uusimaa@sll.fi

**VAATIMUKSET**

Vaadimme, että Helsingin hallinto-oikeus kumoaa Espoon päätöksen hyväksyä Kalajärvenkallion asemakaava ja asemakaavan muutos maankäyttö- ja rakennuslain sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisena.

## PERUSTELUT

### *1 Vuoden 1996 yleiskaavan vanhentuneisuus sekä maakuntakaavan vastaisuus*

Kaava-alue on osoitettu voimassa olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa pääosin virkistysalueeksi. Ratkaisu on pidetty voimassa myös vielä eilainvoimaisessa 4. vaihemaakuntakaavassa, jossa on osoitettu luonnonsuojelualueena osan kaava-alueesta sisältävä Kalajärvenkallion suojelualue (noin 50 ha). Asemakaava ohjaa merkittävän määrän rakentamista maakuntakaavan virkistysaluevaraukselle. Virkistysalue on osoitettu maakuntakaavassa laajana, myös asemakaava-alueen pääosin kattavana. Tämä johtuu siitä, että Nuuksion järviylängön ja Vestra-Petikon valtakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden välinen merkittävin säilynyt metsäekologinen yhteys kulkee Vihdintien ylitse juuri Kalajärven luoteispuolelta. Kalajärvenkallion asemakaavan toteutus kaventaa osaltaan kyseistä yhteyttä Vihdintien eteläpuolella. Sen yhteisvaikutus pitkällä valmistelussa olevan Vihdintien pohjoispuolisen Vaskitsmäen asemakaavan kanssa merkitsee selvän "pullonkaulan" muodostumista kriittiselle alueelle Vihdintien ympäristöön. Tämä heikentää olennaisesti yhteyden toimintakykyä.

Asemakaava-alue on Espoon pohjoisosien yleiskaavassa osoitettu pääosin pientalovaltaiseksi asuinalueeksi (AP). Yleiskaava on laadittu vanhan seutukaavan pohjalta 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa ja ympäristöministeriö on vahvistanut sen 27.6.1996.

Kyseinen yli 21 vuotta vanha yleiskaava on asemakaavoitusta ohjaavana yleiskaavana ilmeisen vanhentunut etenkin huomioiden se, että yleiskaava-alueesta merkittävä osa sijoittuu pääkaupunkiseudun kasvualueille. Yleiskaavan vanheneminen on osasy siihen, että useita Espoon kaupungin asemakaavoja on kumoutunut oikeusasteissa Uudenmaan ympäristökeskuksen/ Uudenmaan ELY-keskuksen valitusten takia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kaavan vanhentuneisuuden takia Espoon kaupunki on vuonna 2016 käynnistänyt Espoon keski- ja pohjoisosien osayleiskaavan uusimisen. Kalajärvenkallion osalta kaavan vanhentuneisuutta konkretisoi muun muassa se, että yleiskaavan teon jälkeen osa kaava-alueesta sekä sen lähialue on perustettu – yleiskaavan kaavavarauksista poiketen – luonnonsuojelualueeksi. Lisäksi vasta 2000-luvulla on ymmärretty alueen halki kulkevan metsäekologisen yhteyden suuri merkitys ja korvaamattomuus.

Tällaisessa yleiskaavan muuttamisen ”välikausitilanteessa” on selvää, että maakuntakaavan esittämät alueidenkäyttöön liittyvät aluevaraukset ja ohjeet tulee erityisen tarkkaan huomioida, mikäli alueella viedään asemakaavoja päätöksäsitelyvaiheeseen asti. Mitään tällaista huomiointia ei ole kaavassa tehty.

## 2 Selvitysten ja vaikutusarviointien riittävyys

### 2.1 Olennaisten luontotyyppi- ja lajistoarvojen riittämätön selvittäminen

Asemakaava sisältää Kalajärven luoteis- ja pohjoisrannan asutukseen suoraan liittyvän rakentamattoman ja luonnontilaisen metsäalueen (noin 15 ha), jossa vallitsevat vanhapuustoiset kangas- ja kalliometsät. Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa selvittämään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kohteet sekä muut merkittävät luontoarvot.

Kalajärvenkallioiden alueella vuonna 2005 (12 vuotta sitten) tehty luontoselvitys (Enviro 2005) kuvaa ylimalkaisesti alueella esiintyviä luontotyyppisiä lähinnä kasvillisuuden, putkilokasvien sekä alueella kasvavien puulajien osalta. Ilmeisesti luontotyyppisiä ja luontoarvoja on tarkasteltu lähinnä siltä kannalta onko alueella luonnonsuojelulain 29 §:n luontotyyppisiä tai metsälain 10 §:n elinympäristöjä. Selvityksessä on tunnistettu paikallisesti arvokkaana vain pienehkö korpikämmäli-kaava-alueen luoteislaidassa.

Luontoselvityksessä ei ole selvitetty tai tunnistettu kaava-alueen keskeisiä luontoarvoja, joita ovat puustoltaan luonnontilaisen kaltaiset vanhapuustoiset kallio- ja kangasmetsät sekä kaava-alueen keskiosassa sijaitseva vesitaloudeltaan luonnontilaisten pienten korpi- ja rämesoiden sekä vaihtelevassa määrin soistuneiden kangasmetsien muodostama mosaiikki. Käytännössä kaava-alue koostuu lähinnä niistä samoista vanhapuustoisista kangas-, kallio- ja korpimetsistä, joiden takia viereinen Kalajärvenkallioiden luonnonsuojelualue on vuonna 2009 perustettu.

Myös kaava-alueella vuonna 2005 tehdyt lajistonselvitykset (linnut, liito-orava, lepakot) sivuuttavat pääosaltaan ne lajiryhmät, joihin kaava-alueen metsillä (vanhoja kangas- ja kalliometsiä, joissa lahoppuuta) on suurin ja ilmeisin potentiaali esimerkiksi uhanalaisen lajiston esiintymisen kannalta.

Keskeisiä sivuutettuja ja selvittämättä jätettyjä lajiryhmiä ovat kaikki lahoppuusta riippuvaiset lajit (mm. lahottajasienet, maalahoppuiden sammallajisto) sekä vanhoja metsiä suosivat jäkälät. Alueen korpialueella olisi potentiaalia myös luontodirektiivin liitteen II lajeihin kuuluvan, erityisesti suojeltavan lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) esiintymiseen. Lajia on pääkaupunkiseudulta löydetty viime vuosina vastaavilta alueilta ja ainakin kaava-alueen keskiosan piensoiden alue lähiympäristöineen täyttää pienilmaston sekä alueella esiintyvän lahoppuun laadun puolesta hyvin lajin elinympäristövaatimukset.

Vuonna 2005 tehdyt luontoselvitykset ovat auttamatta vanhentuneita ja laadullisesti riittämättömiä etenkin tilanteessa, jossa kyseessä on metsäalue, joka sijaitsee keskellä valtakunnallisesti tärkeää metsäekologista yhteyttä, vieläpä tärkeän metsiensuojelualueen kupeessa.

Luontoselvityksen jälkeen on julkaistu mm. Suomen ensimmäinen luontotyyppien uhanalaisarviointi (Raunio ym. 2008), Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelma METSO:n luonnontieteelliset valintaperusteet erilaisten metsäelinympäristöjen arvottamiseen (2008, tarkistettut kriteerit 2016) sekä valmisteltu Uudenmaan liitossa asiantuntijatyönä Uudenmaan maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden kriteerit (Uudenmaan liitto 2012). Kaava-alueen luontotietopohjaa ei kaupungin toimesta ole vuoden 2005 jälkeen korjattu, vaikka uusia arvottamistapoja ja -kriteeristöjä on kehitetty ja myös osalliset ovat toistuvasti vaatineet kattavampia selvityksiä.

Kaavan luontoselvitysten vanhentuneisuus todetaan myös luontolausunnossa (27.3.2017), jonka Espoon kaupunki on pyytänyt alkuperäisen luontoselvityksen tehneeltä Enviro Oy:lta (Enviro Oy 2017).

Kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta (s. 4) luontolausunnossa todetaan suoraan tietopohjan vanhentuneisuus ja puutteellisuus mm. keskeisten luontokohteisiin 2010-luvulla liittyvien arvottamiskriteerien kannalta: ”Selvityksen teon jälkeen on perustettu metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi METSO-ohjelma, jonka valintaperusteita päivitettiin vuonna 2016. Vuonna 2005 ei metsälain 10 §:n sekä myöhemmin muuttuneen vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisiin kohteisiin vielä kiinnitetty huomiota. Myös luontotyyppien uhanalaisuudesta ja niiden arvottamisesta on tehty arvioita luontoselvityksen valmistumisen jälkeen. Em. lakien ja ohjelmien mukaisten kohteiden esiintyminen Kalajärvenkallioiden asemakaava-alueella on mahdollista, joten alueella olisi syytä tehdä täydentävä luontotyyppiselvitys. Tähän selvitykseen voisi kuulua myös esim. kääpäselvitys, sillä alueelta on löydetty joitakin huomionarvoisia kääpälajeja. Myös kaava-alueen toimiminen ekologisena käytävänä Vihdintien pohjoispuoliselle metsäalueelle olisi arvioitava tarkemmin. (Enviro Oy 2017).

Myös liito-oravatiedon osalta (s. 3) tuodaan selkeästi ilmi se, että aikaisempi selvitys ei ole nykyisillä laatukriteereillä tarkkuudeltaan asemakaavatasoinen: ”Espoon liito-oravien kokonais selvityksessä (ELKS) ei Kalajärvenkallioiden asemakaava-alueelta löydetty liito-oravien jätöksiä, mutta lajille sopivia metsiä on alueen pohjois- ja itäpuolella. Lähimmät liito-oravan asuttamat metsäalueet sijaitsevat Kalajärven eteläpuolella noin 500 metrin päässä ja Lahnuksentien varrella luoteessa noin 400 metrin päässä (kuva 2). Luontoselvityksen maastotöistä on kulunut 12 vuotta ja tämän jälkeen on liito-oravien esiintymisessä Espoossa tapahtunut huomattavia muutoksia. Kaava-alueella ja sen läheisyydessä on liito-oravalle soveltuvia metsiä. ELKS:in tiedot ovat vuodelta 2015, eikä selvitys ollut tarkkuudeltaan asemakaavatasoinen. Liito-oravatilanteen selvittäminen asemakaava-alueella ja sen välittömässä lähiympäristössä on suotavaa.” (Enviro Oy 2017).

Luontolausunnossa (s. 3) todetaan myös linnustonselvityksessä olevan perusteltuja täydentämistarpeita: ”Vuoden 2005 selvityksessä havaittuja huomionarvoisia pyytä ja palokärkeä on selvityksen teon jälkeen tavattu alueella vuosittain. Lisäksi joinain vuosina on kehrääjä tavattu läheisiltä kallioalueilta (kirjoittajan omat havainnot). Lintujen uhanalaisuusluokittelussa on tapahtunut suuria muutoksia (Tiainen ym.

2016), jotka koskevat myös Kalajärvenkallioiden alueella tavattavaa lajistoa (mm. hömö- ja töyhtötiainen). Linnustoselvityksen päivittäminen täydennettynä kehräajiin keskittyvällä yökäynnillä on suotavaa.” (Enviro Oy 2017).

Luontolausunnon yhteenvedossa (s. 5) luontotyyppeihin ja lajistoon liittyvät keskeiset luontoselvityksen täydennystarpeet on esitetty hieman suppeampana: ”Kalajärvenkallioiden asemakaava-alueella vuonna 2005 tehtyjä luontoselvityksiä olisi täydennettävä tietojen vanhentumisen sekä lainsäädännön ja uhanalaisuusluokitusten muuttumisen vuoksi ainakin liito-oravien, lintujen ja arvokkaiden luontotyyppien osalta. Lepakkoselvityksen täydentäminen ei arviomme mukaan ole tarpeen. Työn yhteydessä olisi lisäksi hyvä tarkentaa alueen merkitystä pohjois– eteläsuuntaisen ekologisen yhteyden osana.” (Enviro Oy 2017).

Luontolausunnossa myönnetään suoraan tietopohjan vanhentuneisuus ja puutteellisuus mm. keskeisten luontotyyppeihin liittyvien arvotamiskriteerien kannalta. Samalla tuodaan ilmi perusteet ajantasaistaa liito-orava- ja linnustoselvitys sekä täydentää tietopohjaa esim. kääpien osalta. Luontolausunnon selvistä johtopäätöksistä ja suosituksista huolimatta täydentävät luontotyyppi- ja lajistoselvitykset ovat ilmeisesti rajoittuneet täydentävään liito-oravaselvitykseen keväällä 2017.

## 2.2 Kalajärveen kohdistuvien vaikutusten riittämätön selvittäminen

Kalajärvi on vesistönä virkistyskäytölle tärkeä ja myös herkkä valuma-alueella tapahtuville muutoksille. Järven kuormitushistoriaa, järvessä tapahtuneita muutoksia sekä herkkyyttä lähialueen maankäytön suhteen on kuvattu informatiivisesti Espoon kaupungin omissa selvityksissä (Espoon kaupunki 2011, Espoon kaupunki 2015).

Kalajärvi on pienehkö, 15 hehtaarin kokoinen latvajärvi, johon valuva vesi kerääntyy suppealta, vain noin 60 ha laajuiselta valuma-alueelta. Järven keskisyvyys on vain noin 1,2 m. Edellä mainituista tekijöistä johtuen järvi reagoi herkästi ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Tällä hetkellä Kalajärven tila vesistönä on kohtalaisen hyvä (Espoon kaupunki 2011). Näistä syistä johtuen Kalajärven vesi on kirkasta, vaikkakin hieman humuspitoista. Järvi happamoitui 1980-luvun alun jälkeen, mutta on toipunut lähes ennalleen. Talvella 2002–2003 järvellä havaittiin happikadosta johtuvia kalakuolemia. Kalajärven vesikasvillisuus on vuosien kuluessa runsastunut ja muuttunut, minkä epäillään johtuvan vedenlaadun muutoksista (Espoon kaupunki 2015).

*Kalajärven veden laatua on tutkittu 1980-luvulta lähtien. Järven veden laatua ovat analysoineet mm. Keto (2000), Oinonen (2008) ja Pellikka & Tarvainen (2009). Järven pH-arvojen muutokset osoittavat järven happamoitumiskehityksen 1980-luvun jälkipuoliskolla ja 1990-luvun alussa. 1990-luvun jälkipuoliskolla pH-arvot ovat tasaisesti kohonneet, mikä osoittaa järven elpyneen happamoitumisesta (Espoon kaupunki 2011).*

*Sen sijaan talvipitoisuuksissa on havaittavissa selkeä nousu 1990-luvun lopussa -2000-luvun alussa. Viimeisten kahden vuoden mittaukset osoittavat kuitenkin, että talviaikaiset typpipitoisuudet ovat palanneet jotakuinkin nousua edeltäneelle tasolle. Typpipitoisuuksien nousu ajoittuu samaan aikaan kuin voimakkaan rakentamisen kausi Kalajärven pohjoispäässä. Rakentamisaikainen kasvanut ravinnekuormitus voi siten heijastua järven talviaikaisissa typpipitoisuuksissa. Kesäaikaan järven kasvillisuus on mitä todennäköisimmin kyennyt sitomaan lisääntyneen ravinnekuormituksen biomassaansa (Espoon kaupunki 2011).*

*Kalajärven suurimpana ongelmana voidaan pitää vesikasvillisuuden runsastumista. Järven kasvillisuus on lisääntynyt merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana, minkä epäillään johtuvan vedenlaadun muutoksista. Selkeää yksittäistä syytä tähän on kuitenkin vaikea osoittaa. Muutos onkin todennäköisimmin happamoitumisesta elpymisen ja Kalajärven pohjoispään kaava-alueen rakentamisaikaisen voimakkaan kuormituksen yhteisvaikutusta/hulevesien mukana järveen päätyvän ravinnekuormituksen yhteisvaikutusta (Espoon kaupunki 2011).*

*Kalajärven valuma-alueella hulevesien hallintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota, sillä kallioisessa maastossa veden luontaisia imeytymisalueita on vähemmän. Maaston jyrkkäpiirteisyys lisää eroosiosta aiheutuvaa kiintoaineiden ja ravinteiden huuhtoutumista Kalajärveen. Raportin mukaan uuden pientaloalueen rakentamisen aikaisen hulevesien fosforikuorman on arvioitu olevan noin 2.8 kg/v ja kiintoainekuorman noin 3800 kg/v. Kalajärven valuma-alueen maaston jyrkkäpiirteisyyden vuoksi alueella tapahtuva eroosio voi olla arvioitua suurempaa ja fosfori- ja kiintoainekuormat muodostua raportissa esitettyjä suuremmiksi (Espoon kaupunki 2011).*

*Kalajärvessä on suhteellisen pitkä viipymä ja veden heikko vaihtuvuus pienestä valuma-alueesta johtuen. Tämän vuoksi hulevesien johtamista luonnollisten valuma-alueiden ulkopuolelle ei voida pitää suositeltavana ratkaisuna. Tämä voisi alentaa järven ennestäänkin alhaista vedenpintaa. Hulevesien hallinnassa olisi siksi syytä noudattaa mahdollisimman paljon luonnollisia valuma-alueita. Kaikkein likaisimman, rakentamisaikaisen huleveden ohjaaminen valuma-alueelta voisi kuitenkin olla perusteltua, mikäli se on teknisesti mahdollista. Myös rakentamisen ohjauksessa on huomioitava hulevesien käsittely (Espoon kaupunki 2011).*

Kalajärvi on palautunut vesistönä palautunut luoteispään rakentamisen (harva pientaloalue) vaikutuksista, osin johtuen aikaisemman happamoitumiskehityksen rehevöitymistä jarruttaneesta vaikutuksesta. Nyt esitetty Kalajärvenkallion rakentaminen saattaa kuitenkin muuttaa järveä lopullisesti viemällä sen ekosysteemiä ns. vaihtoehtoiseen tasapainotilaan, jossa vesikasvillisuus rehevöityy olennaisesti nykyisestä. Happamoitumisesta toipunut järvi on mataluutensa ja pienen kokonsa vuoksi hyvin herkkä lisärehevöitymiselle. Myös ilmastonmuutoksen vaikutukset sadantaan ja hulevesiin lisäävät järven kohdistuvia riskejä, mikäli kaava toteutetaan.

Kaavatyön yhteydessä ei ole riittävässä määrin selvitetty rakentamisen vaikutuksia Kalajärveen, minkä takia olennaiset kaavan mahdolliset vaikutukset ovat jääneet hyvin epävarmalle pohjalle.

### **3 Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus**

Kalajärvenkallion asemakaava on monelta osin ristiriidassa myös asemakaavan sisältövaatimusten kanssa. Selkeimmät ristiriidat liittyvät luonnonympäristön vaalimisvelvoitteen laiminlyöntiin sekä kaavan mahdollistamaan Kalajärven vedenlaadun heikkenemiseen, joka on perusteltua nähdä elin- ja virkistysympäristön laadun merkityksellisenä heikkenemisenä.

#### *3.1 Luonnonympäristöihin liittyvien erityisten arvojen vaaliminen*

Asemakaavan sisältövaatimukset edellyttävät rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön vaalimista ja sitä, että niihin liittyviä erityisiä arvoja ei hävitetä. Luonnonympäristöjen kannalta erityisenä arvona on 2010-luvulla pidettävä valtakunnallisesti merkittävällä metsäekologisella yhteydellä sijaitsevaa, 15 hehtaarin laajuista vanhan metsän aluetta, joka liittyy länsipuolelta suoraan kiinni Kalajärvenkallioiden luonnonsuojelualueeseen.

Kaava-alue muodostuu nykyisten tonttien osin käsitellympiä reunavyöhykkeitä lukuun ottamatta monimuotoisuusarvoiltaan merkittävistä, puustorakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisista lehtomaisista, tuoreista, kuivahkoista ja kuivista kankaista sekä vastaavista kitumaan kalliomaista. Monilla kuviosta on jo tällä hetkellä merkittäviä määriä kuusi-, mänty- ja koivulahopuuta, varsinkin kalliomailta löytyy myös vanhoja kilpikaarnamäntyjä. Aluetta monipuolistaa kaava-alueen keskiosassa sijaitseva usean hehtaarin laajuinen alue, jossa on säilynyt erikoista kangaskorpien, kangasrämeiden, korpisrämeiden sekä vaihtelevassa määrin soistuneiden tuoreiden ja kuivahkojen kankaiden mosaiikkia.

Käytännössä kaava-alueen metsistä yli 90 % täyttää Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelman (METSO) luonnontieteelliset valintaperusteet (Syrjänen ym. 2016) edustavuusluokkien I ja II kangasmetsinä, kalliometsinä, korpina tai rämeinä. Merkittävä osa kaava-alueen metsistä täyttää myös luontodirektiivin priorisointeihin eli ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppeihin kuuluvien boreaalisten luonnonmetsien kriteerit.

Alue koostuu luontotyyppinä säilyviksi (LC) arvioituja kalliomaita lukuun ottamatta sellaisista luontotyypeistä, jotka arvioitu uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi luontotyyppien uhanalaisarvioinnissa (Raunio ym. 2008). Alueen erittäin uhanalaisia (EN) luontotyyppinä edustavat *vanhat sekapuustoiset kuivahkot kankaat* sekä *vanhat mäntyvaltaiset kuivat kankaat*, vaarantuneita luontotyyppinä (VU) *kangaskorvet*, *kangasrämeet* ja *korpirämeet* sekä silmälläpidettäviä (NT) luontotyyppinä *vanhat kuusivaltaiset lehtomaiset kankaat*, *vanhat kuusivaltaiset tuoreet kankaat*, *vanhat sekapuustoiset tuoreet kankaat* sekä *vanhat mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat*.

Kaava-alueen metsien vallitseva luonne luonnonsuojelubiologisesti erityisen arvokkaina vanhoina, luonnontilaisen kaltaisina ja melko lahpuustoisina metsinä käy ilmi mm. eri puolilta aluetta otetuista valokuvista (liite 6).

Mitään edellä kuvatuista, rakentamisalueille sijoittuvista METSO-elinympäristöihin tai luontotyypeihin liittyvistä arvoista ei ole tunnistettu alueella 12 vuotta sitten tehdyssä luontoselvityksessä (Enviro 2005). Ainoa tunnistettu arvokas luontokohde on kaava-alueen reunassa, nykyisellä suojelualueella sijaitseva korpiräme.

Alueelle 2004-2016 suuntautuneilla lajiharrastajien (Olli Manninen 2016, Keijo Savola 2004, 2006 ja 2008 sekä Mari Wikholm 2005) retkeilyillä kaava-alueelta on havaittu runsaasti sellaisia lajeja, jotka indikoivat esiintymisellään lahpuuhun ja vanhoihin metsiin liittyviä suojeluarvoja. Alueelta havaittuihin suojellullisesti arvokkaiden vanhojen metsien indikaattorikävääkkäisiin (Niemelä 2016) kuuluvat mm. aarnikäpää (*Phellinus nigrolimitatus*), korokääpää (*Oligoporus sericeomollis*), männynkääpää (*Phellinus pini*), oravuotikka (*Asterodon ferruginosus*), punahäivekääpää (*Leptoporus mollis*), riukukääpää (*Phellinus viticola*), ruostekääpää (*Phellinus ferrugineofuscus*), ruskokääpää (*Postia calvenda*) sekä rusokääpää (*Pycnoporellus fulgens*). Lisäksi alueelta on havaintoja silmälläpidettäväksi luokitellusta rakkosammalesta (*Nowellia curvifolia*), joka on alueellisesti uhanalainen laji hemi- ja eteläboreaalaisella vyöhykkeellä. Vanhoja metsiä suosivista lintulajeista alueelta on havaintoja luontoselvityksessä havaittujen palokärjen (*Dryocopus martius*) ja pyyn (*Tetrastes bonasia*) lisäksi hömötiäisestä (*Parus montanus*), töyhtötiäisestä (*Parus cristatus*) sekä puukiipijästä (*Certhia familiaris*), joista tiaiset ovat Suomen lintujen uudessa uhanalaisluettelossa (2015) arvioitu vaarantuneiksi lajeiksi.

Esitetty pientalorakentaminen sekä alueelle tuleva uusi tieyhteys pirstoivat metsäisen alueen hyvin tehokkaasti. Tieyhteys on muun muassa linjattu kulkemaan alueen keskiosan piensuokeskittymän ylitse. Kaava ohjaisi rakentamista varsinkin kaava-alueen lounaisosassa käytännössä aivan kiinni Kalajärvenkallioiden suojelualueen rajaan. Merkittävä määrä lisärakentamista suojelualueen kupeeseen lisää vääjäämättä myös suojelualueeseen kohdistuvaa kulutusta ja muuta häiriötä. Tällä hetkellä kaava-alue on runsaassa virkistyskäytössä, mikä vähentää osaltaan suojelualueeseen kohdistuvaa kulutusta.

Varsinkin kaava-alueen pohjoispuoliskoon esitetty uusi rakentaminen sekä uusi tie heikentäisivät myös osaltaan tärkeän metsäekologisen yhteyden toimivuutta. Vihdinten ympäristöön on jo ilman tätä kaavaa muodostumassa ekologisen yhteyden merkittävyyden kannalta ongelmallinen kapeikko, jonka pituutta lounaaseen Kalajärvenkallion asemakaava olennaisesti pidentää.

### *3.2 Kaavan mahdollistama elin- ja virkistysympäristön merkittävä heikkeneminen*

Asemakaava tulee laatia siten, että se muun muassa luo edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle. Asemakaavalla ei myöskään saa aiheuttaa kenenkään elinympäristön laadun sellaista merkityksellistä heikkenemistä, joka ei ole perusteltua asemakaavan tarkoitus huomioon ottaen.

Kalajärven 15 ha laajuinen järvi on keskeisin maisematekijä nykyisen Kalajärven asuinalueella alueella, mikä tekee siitä tärkeän osan nykyisten ja tulevien kalajärveläisten elinympäristöä. Järvi on myös virkistyskäytölle tärkeä, minkä takia sen valuma-alueelle esitetty rakentaminen on koko kaavaprosessin ajan herättänyt huolta mm. Kalajärvi-Seurassa, Espoon Röylän kalastuskunnassa sekä Kalajärven suojeluyhdistyksessä. Kalajärvenkallioiden kaavailtu lisärakentaminen voi käytössä olevan tiedon (ks. kohta 2.2) perusteella aiheuttaa järvenä herkän (pieni koko, pieni valuma-alue) Kalajärven tilaan ja vedenlaatuun sellaisia vaikutuksia, jotka aiheuttavat merkittävää haittaa järven arvoille ja käytettävyydelle. Pelkästään riskin olemassaolo heikentää järveä arvostavien ja käyttävien kalajärveläisten osalta elinympäristön viihtyisyyttä.

## ***4 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden riittämätön huomiointi***

Espoon pohjoisosien yleiskaava on laadittu jo vuosia ennen ensimmäisiä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (voimaan 2000, tarkistettu 2008). Näin on luonnollista, että kyseiset tavoitteet eivät ole konkretisoituneet tai tulleet huomioiduksi kattavasti ja riittävässä määrin kyseisessä yleiskaavassa. Tästä syystä keskeisten, kaikkeen alueidenkäytön suunnitteluun tarkoitettujen erityistavoitteiden toteutuminen tulee korostetusti huomioida asemakaavatasolla. Erityisesti tämä huomiointivelvoite koskee asemakaavoja, jotka kohdentuvat maakunnallisesti tai valtakunnallisesti tärkeille alueille. Kalajärven länsi- ja luoteispuolelta kulkeva, valtakunnallisesti merkittävä metsäekologinen yhteys Nuuksion järviylängön sekä Vestra-Petikon luonto- ja virkistysalueiden välillä edustaa valtakunnallisia arvoja. Vastaavasti Kalajärvenkallioiden luonnonsuojelualue sekä siihen saumatta liittyvä kaava-alue muodostavat yhdessä luonnonsuojelubiologisen laatunsa ja pinta-alansa takia vähintään maakunnallisesti merkittävän luontoalueen, joka täyttää myös Uudenmaan liiton kehittämien vähintään maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden kriteerit (Uudenmaan liitto 2012). Kalajärven asemakaavassa näiden valtakunnallisten ja maakunnallisten arvojen tunnistamista saati riittävää huomiointia ei ole missään vaiheessa tapahtunut.

Kaavaratkaisu ei myöskään ota huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittäviä ja yhtenäisiä luonnonalueita eikä ohjaa alueidenkäyttöä siten, että näitä aluekokonaisuuksia ei tarpeettomasti pirstota. Kalajärven vedenlaadun ja virkistyskäyttöarvon vaarantaminen puolestaan laiminlyö alueidenkäyttötavoitteissa edellytetyn pintavesien

suojelutarpeen sekä käyttötarpeen huomioon. Maakuntakaavassa virkistys- ja suojelualuevarauksella osoitettu laajempi Kalajärvenkallioiden alue on puolestaan esimerkki ylikunnalliseen virkistyskäyttöön erittäin hyvin soveltuvasta, riittävän laajasta ja vetovoimaisesta alueesta. Kalajärvenkallioiden merkitys virkistysalueena korostuu jatkossa kaavailun kaavoituksen edistyessä Vihdintien varrella sekä muualla Kalajärven suunnalla.

## **Yhteenveto**

Katsomme, että kaavapäätös tulee maankäyttö- ja rakennuslain riittäviä selvityksiä koskevan pykälän (9 §) ja asemakaavan sisältövaatimusten (54 §) sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (24 §) vastaisena kumota. Lisäksi koska yleiskaava on vanhentunut, kaavassa tulee ottaa huomioon myös maakuntakaava, jonka vastainen kaava on (32 §).

## **SELVITYS VALITUSAJASTA**

Pöytäkirja (liite 1), jossa on muutoksenhakuohje (liite 2) on asetettu Espoon kirjaamolta saamamme tiedon mukaan nähtäville 26.6.2017 (liite 3), joten valitusaika loppuu 26.7.2017. Tämä valitus jätetään jo 21.7.2017.

## **LISÄTIETOJA**

Luonnonsuojeluasiantuntija Keijo Savola, puhelin 045 652 1974, keijo.savola@gmail.com

## **PÄIVÄYS**

Helsingissä ja Espoossa, 21. heinäkuuta.2017

## **VAKUUDEKSI**

ESPOON YMPÄRISTÖYHDISTYS RY

Virpi Sahi  
puheenjohtaja

Pirjo Itkonen  
varapuheenjohtaja

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON UUDENMAAN PIIRI RY

Laura Räsänen  
puheenjohtaja

Tapani Veistola  
luonnonsuojeluasiantuntija

## LÄHTEET

Enviro Oy 2005. Kalajärvenkallion asemakaava-alueen luontoselvitys 2005. 14 s.

Enviro Oy 2017. Lausunto Kalajärvenkallioiden luontoselvityksen päivitystarpeesta. 6 s.

Espoon kaupunki 2011. Selvitys Kalajärven tilasta ja tilan parantamisen keinoista.

Espoon kaupunki 2015. Selvitys Espoon järvien tilasta.

Niemelä, T. 2016. Suomen käävät. Norrlinna 31. 430 s.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslen, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010. Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 685 s.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8: 1–572. ISBN 978-952-11-3029-8 (osa 2, nid.), ISBN 978-952-11-3030-4 (osa 2, PDF).

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M. & Valkeapää, A 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäelinympäristöjen tunnistaminen – METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2015. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016.

Uudenmaan liitto 2012. Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle (LAKU). – Uudenmaan liiton julkaisuja E199. 2012. 54 s.

## LIITTEET

Liite 1. Päätös Espoon kaupunginvaltuusto 12.6.2017 (20 §: Kalajärvenkallion asemakaava ja asemakaavan muuttaminen).

Liite 2. Muutoksenhakuohje.

Liite 3. Selvitys pöytäkirjan näyttillepanosta.

Liite 4. Enviro Oy 2005. Kalajärvenkallioiden asemakaava-alueen luontoselvitys 2005.

Liite 5. Enviro Oy 2017. Lausunto Kalajärvenkallioiden luontoselvityksen päivitystarpeesta.

Liite 6. Valokuva-aineistoa kaava-alueelta vuodelta 2016, kuvat Olli Manninen  
[https://photos.google.com/share/AF1QipO2QpDGdJly3wEriIFBMjJREJ\\_IpYa9i4em3Ap29VuVfaVg3nXRnX2y8QvRYberNg?key=RjV1RGhDZTdybVdsQ2JJQ2Y5aVVWUHdBuVViNkZn](https://photos.google.com/share/AF1QipO2QpDGdJly3wEriIFBMjJREJ_IpYa9i4em3Ap29VuVfaVg3nXRnX2y8QvRYberNg?key=RjV1RGhDZTdybVdsQ2JJQ2Y5aVVWUHdBuVViNkZn)

